

گفت‌وگوی اختصاصی با مدیرعامل شرکت بورس تهران نوسانات شاخص بورس طبیعی است

■ آرزو ترکتانز

دومین مدیرعامل بورس تهران، درست مثل اولین رئیس سازمان بورس، خوش‌شانس است. وقتی دو سال از تصدی‌گری علی‌رحمانی بر صندلی مدیرعاملی شرکت بورس گذشت، حسن قالیباف اصل و تیم هیئت مدیره‌اش سکان بورس را در دست گرفتند. اواسط آذر ماه سال ۸۷ بود که درست در بدترین وضعیت معاملات و افت شاخص، تیم جدید هیئت مدیره بورس بر سر کار آمدند. در آن زمان افت معاملات که بیشترین دلیل آن کاهش قیمت‌های جهانی بود، موجب افت شاخص بورس شده بود و دماسنج بورس که اکنون در گذر از مرزهای ۲۴ و ۲۵ هزار واحدی است، در آن زمان بسختی به رقم ۹ هزار و ۹۰۰ رسید. صرف نظر از این نکته که ورود سیستم معاملاتی جم که جایگزین سیستم قدیمی معاملات بورس تهران شد، شاخص بورس را هم دچار تحولات عددی و محتوایی کرد، حسن قالیباف اصل در طول مدت مدیرعاملی خود در شرکت بورس که اکنون به چهار سال رسیده، مدعی است در این دوره موجب تحولات شگرف در بورس تهران شده است. به بهانه گذشت سه ماه از عملکرد بورس تهران در سال ۹۰ به سراغ مدیرعامل آن رفتیم. وی معتقد است، بازار سرمایه در دو سال گذشته عملکرد خوبی داشته به طوری که بازدهی بازار در سال ۸۹ به ۸۵ درصد رسیده است، در حالی که در سایر بازارها این بازدهی وجود نداشت. می‌گوید: امسال نیز تا پایان خرداد ماه بازدهی بازار به ۸ درصد رسید، این در حالی است که باید بازدهی بازار طی یک دوره مورد بررسی قرار گیرد و بر این باور است که بازار نمی‌تواند همیشه رو به بالا یا رو به پایین باشد. نوسان همواره در ذات بازار است و نوسانات شاخص بورس طبیعی است. قالیباف مشکل اصلی به وجود آمده برای سیستم معاملات را ناشی از بومی‌سازی این سیستم می‌داند و تأکید می‌کند: در حال حاضر کارگروهی مشترک از شرکت بورس و شرکت فناوری اطلاعات تشکیل شده تا نظارت لازم بر محاسبه شاخص وجود داشته باشد.

نقدشوندگی است، سال گذشته ۶۰۰ هزار دفعه معامله بوده و امسال یک میلیون دفعه معامله صورت گرفته، یعنی حدود ۷۵ درصد رشد یافته است.

همچنین در سه ماهه اول سال گذشته ۲۴ هزار کد جدید در بورس ایجاد شد که این میزان در سه ماهه اول امسال به ۵۱ هزار کد معاملاتی جدید رسید. از طرفی در ابتدای امسال همایش فرصت‌های تأمین مالی از طریق بازار سرمایه برگزار شد که اثرات آن در بازار قابل مشاهده است.

با این حساب، اقداماتی که در سال‌های گذشته

از سوی دیگر، تعداد دفعات معاملات که شاخص مناسبی برای میزان نقدشوندگی است، از ۷۶۰ هزار دفعه در سه ماهه اول سال گذشته به یک میلیون و ۳۳۰ هزار دفعه در سه ماهه امسال رسیده که نسبت به سال گذشته ۷۵ درصد رشد پیدا کرده است.

همه شاخص‌های بازار سرمایه رو به بالا بوده و حجم معاملات نسبت به دوره مشابه سال قبل دو برابر شده است. معاملات خرد و بلوک در سه ماهه سال قبل ۲۲۸۰ میلیارد تومان بود و امسال ۴۷۷۰ میلیارد تومان برآورد شده است.

دفعات معاملات هم که شاخصی برای

■ سه ماهه ابتدای سال را چگونه دیدید و آیا رونق ادامه‌دار خواهد بود؟

با نگاهی اجمالی به بازار سرمایه لازم است یک دید نسبی در طول زمان داشته باشیم، برای مثال، سه ماهه امسال نسبت به سه ماهه سال قبل بی‌نظیر بوده است. ارزش بازار در پایان خردادماه به ۱۵ هزار میلیارد تومان رسید که این رقم در ابتدای سال ۱۱۱ هزار میلیارد تومان بود که این نشان‌دهنده ۳٫۵ درصد رشد ارزش بازار است. شاخص کل نیز که در ابتدای سال ۲۲ هزار و ۲۹۴ واحد بود، در پایان سه ماهه ابتدایی به ۲۵ هزار و ۱۸۱ واحد رسید.

در بورس انجام شده است، بخصوص اجرای اصل ۴۴ و شرکت‌هایی که بتازگی وارد بازار سرمایه شده‌اند، همه اینها باعث شدند مردم به بازار سرمایه توجه کنند. ضمن اینکه در بحث فرهنگ‌سازی هم کارهای زیادی انجام شده است.

■ ایجاد ابزارهای جدید در سه ماهه نخست سال به چه صورت بود؟

برنامه‌های زیادی در راستای ایجاد ابزارهای جدید در حال پیگیری است. توسعه بازار اوراق آتی از برنامه‌های اصلی شرکت بورس در سال ۹۰ است که در این راستا قرار است اوراق آتی روی سبد سهام شاخص ۳۰ شرکت بزرگ بورسی منتشر شود که پیشنهاد شرکت در سازمان به صورت مشترک دنبال می‌شود.

داد و ستد قراردادهای اختیار معامله سهام در بورس نیز از برنامه‌های دیگر شرکت بورس است که دستورالعمل آن تهیه شده و به هیئت مدیره سازمان بورس ارسال شده است. همچنین نرم‌افزار به صورت موازی در حال تهیه است و طبق برنامه قرار است در شش ماهه ابتدایی سال این ابزار در بورس اجرایی شود.

صندوق‌های قابل معامله در بورس از دیگر برنامه‌های شرکت در سال جاری است که برای این منظور کمیته مشترکی بین شرکت و سازمان بورس تشکیل شده است تا صندوق‌های قابل معامله در بورس راه‌اندازی شود، زیرا راه‌اندازی این صندوق‌ها باعث می‌شود سبد سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه متنوع شود.

همچنین اقدامات لازم برای راه‌اندازی قراردادهای آتی ارز در سال گذشته انجام شد و به سازمان بورس پیشنهاد شد. این ابزار در سال جاری در کمیته فرعی شورای بورس تصویب شد که در صورت تصویب در شورای بورس امکان ایجاد قراردادهای آتی ارز در بازار فراهم می‌شود. قراردادهای آتی ارز به شرکت‌ها کمک می‌کند سرمایه‌گذاری خارجی جذب کنند، زیرا سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند براحتی با وارد شدن به قراردادهای آتی، ریسک ارز را کاهش دهند.

■ کدام یک از شرکت‌ها بیشترین تأثیرگذاری را در این رونق داشتند؟

تعداد شرکت‌ها ۳۴۲ شرکت است که برخی بزرگند و به نسبت حجم زیادی از معاملات را به خود اختصاص می‌دهند. در حال حاضر ۳۰ شرکت داریم که ۷۷ درصد ارزش معاملات را در اختیار دارند.

سال گذشته در این زمان نقش این ۳۰ شرکت ۷۷ درصد بود و امسال هم به نظر می‌رسد همین شرایط وجود داشته باشد. این امر به دلیل اندازه بزرگشان است و این طبیعی است، چرا که با مقایسه بورس‌هایی که عضو فدراسیون جهانی بورس‌ها هستند، درجه تمرکز ما بالا نیست؛ بورس‌های منطقه مانند عربستان و ترکیه درجه تمرکز بالاتری دارند و چند شرکت بزرگ نقش بیشتری روی حجم معاملات دارند.

■ دلایل واقعی از کار افتادن سیستم معاملات بورس در ابتدای سال چه بود؟ آیا بومی‌سازی این سیستم موجب از کار افتادنش شده است؟

بحث فنی و خدماتی سیستم معاملات ما در اختیار شرکت مدیریت فناوری است و این سیستم در اکثر بورس‌های دنیا در حال استفاده است و حجم معاملات فعلی بورس با سیستم قبلی شدنی نبود. ما روزی را داریم که ۳۵ هزار دفعه معامله در بورس انجام می‌شود. این عدد خیلی بالاست و با سال‌های قبل قابل مقایسه نیست.

اما سیستم بخش پشتیبانی آن شرکتی که این سیستم را به ما فروخت، یک سال از آن پشتیبانی کرد و بعد از آن شرکت مدیریت فناوری بورس از این سیستم پشتیبانی کرده است و ایرادات را برطرف می‌کند.

به هر حال، ما یک سری قوانین و مقرراتی در بورس داشته‌ایم که سیستم را بر اساس این مقررات کاستومایز کرده‌اند و خود آن هم، بخصوص دسترسی‌هایی که از تالارهای مختلف به این سیستم داریم و این دسترسی‌ها و فشار سفارشات که گاهی اوقات بسیار بالاست کانال‌هایی که این سفارشات را به این سیستم وارد می‌کند، دچار اشکال می‌شوند و با محدودیت مواجه می‌شوند. شرکت فناوری اطلاعات نیز بتازگی اقدام به افزایش این کانال‌ها کرده است. امیدوارم با این اقدام، این مشکل دیگر برای بورس ما رخ ندهد.

■ آیا راهکاری هست که این سیستم معاملاتی شبیه سایر بورس‌ها کار کند؟

ما در تلاشیم تا استانداردهای بورس را به استانداردهای جهانی بورس‌ها برسانیم و قطعاً همه بورس‌ها باید به این سمت حرکت کنند که قواعد معاملاتی آنها شبیه بورس‌های مطرح دنیا شود.

■ منظور شما این است که اتفاقی که برای بورس افتاد، طبیعی بود؟

طبیعی نبود و این اتفاق نباید تکرار شود و شرکت مدیریت فناوری بورس باید تلاش کند جلوی چنین اتفاقاتی را بگیرد. در روز مشکل، سیستم شرکت فناوری بورس مرتب اعلام می‌کرد که تا یک ساعت دیگر مشکل حل می‌شود و طی روز و تا ساعت ۱۲ ظهر نیز مدیریت بازار به کارگزاران اعلام کرد که استیشن‌های خود را ترک نکنند تا زمانی که مشکل سیستم رفع شود و بتوانند معاملات را انجام دهند.

ضمن آنکه بورس‌ها به راحتی معاملات خود را متوقف نمی‌کنند چرا که بحث نقدشوندگی مطرح است. اگر بیش از سه روز هم باشد که معاملات متوقف شود، در اختیار شورای بورس است که مشکل را رفع کند.

■ اولویت اصلی بورس ورود شرکت‌های جدید به بازار سرمایه است. تا چه اندازه به این مهم دست یافتید؟

عرضه‌های اولیه، هم برای بازار سرمایه و هم برای

شرکت‌هایی که وارد بورس می‌شوند، یک فرصت محسوب می‌شود. شرکت‌ها از پتانسیل‌های بورس مانند معافیت‌های معاملاتی، سهولت در تأمین مالی، شفافیت، بهبود عملکرد و سهولت در معاملات بین‌المللی استفاده می‌کنند و بورس هم به نسبت از این فرصت استفاده می‌کند.

سال گذشته سه شرکت وارد بورس شدند و امسال هم یک سری شرکت از طریق اصل ۴۴ وارد بورس می‌شوند، مثل شرکت ملی گاز، ملی حفاری و چند شرکت و پالایشگاه‌ها که کارهای آن در حال اتمام است.

در حال حاضر شرکت‌های پالایشگاه بندرعباس و پالایشگاه شیراز در راستای سیاست‌های اصل ۴۴ در مرحله آماده‌سازی برای ورود به بورس قرار دارند که امیدواریم تا دو ماه آینده در بورس پذیرش شوند.

■ آیا ناآشنا بودن این شرکت‌ها با قوانین و مقررات بورس موجب تأخیر در پروسه واگذاری آنها شده است؟

اینها سال‌ها تحت قانون محاسبات عمومی فعالیت کردند و الان باید طبق قانون تجارت فعالیت کنند. شرکت باید شرکت سهامی عام شود و اساسنامه آن تغییر کند و این بحث‌ها خارج از بحث‌های بازار سرمایه است.

از طرفی دستورالعمل پذیرش شرکت‌ها در بورس و فرابورس در حال حاضر تغییر کرده و بحثی که در سازمان بورس مطرح بود، این بود که قوانین فرابورس نسبت به بورس برای پذیرش شرکت‌ها آسان‌تر باشد تا شرکت‌هایی که شش ماه پس از حضور در فرابورس توانستند شرایط حضور در بورس را احراز کنند و شرایط سهام‌شان را داشته باشند، اتوماتیک وارد چرخه معاملات بورس شوند. به هر صورت، یک سری شرکت‌ها هم از این طریق وارد بورس می‌شوند. شرکتی که وارد بورس می‌شود، یک مقدار با شرایط سخت‌تری مواجه است و این روش کمک می‌کند که شرکت‌هایی که قصد ورود به بورس را دارند، به مرور زمان این شرایط را احراز کنند.

■ آیا شرکت بورس برنامه‌ای برای تشویق شرکت‌ها جهت ورود به بورس دارد؟

دو سمینار «فرصت‌های تأمین مالی از طریق بازار سرمایه» و «فرصت‌های پذیرش در بازار سرمایه» در این مدت برگزار شد که شرکت‌های زیادی از طریق این دو سمینار با بازار سرمایه آشنا شدند و تقاضای خود را برای پذیرش ارائه کردند.

بعد از این سمینار ۲۶ شرکت درخواست پذیرش خود را اعلام کردند که عمده آنها مربوط به بخش خصوصی بود و بخشی نیز در راستای قانون اصل ۴۴ هستند. از این ۲۶ شرکتی که تقاضای خود را ارائه کردند ۴ شرکت در مرحله درج قرار دارند که در هفته‌های آتی شاهد عرضه سهام آنها خواهیم بود. این ۴ شرکت شامل بانک پاسارگاد، بانک انصار، شرکت حمل و نقل خلیج فارس و کشتیرانی والفجر است که کار پذیرش آنها تقریباً تمام شده است.